

ACHTERGRONDINFORMATIE AREND QUELLE (1925-1945)

Arend werd geboren in Amsterdam op 10 januari 1925 als zoon van Johan Willem Quelle en Klaasje Smit. Hij had een oudere zus, Wilhelmina Helena (Miep), die op 4 juni 1922 in Diemen geboren was. Moeder was gereformeerd en vader had de kerk verlaten en was lid geworden van de SDAP. De familie is in of voor 1931 naar Soest gekomen. Vanaf 1931 adverteerde Johan Quelle in de Soester Courant. Hij had een levensmiddelenwinkel op de Torenstraat 13. Tijdens de oorlog raakte de familie betrokken bij het verzet.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog

In de oorlog verloofde Miep zich met de domineeszoon Jenne Wielenga, die ze kende via de Gereformeerde Kerk in Soest. Zowel Mieps ouders als die van Jenne hadden onderduikers in huis. Toen Miep vanwege niertuberculose aan bed was gekluisterd, werd ze een schakel in de koeriersdienst van verzetsgroep Rolls Royce: onder het mom van ziekenbezoek werden poststukken onder haar matras verstopt en weer opgehaald. Toen er een koerierster nodig was, vroeg Miep haar jeugdvriendin [Miep Oranje](#). Deze Miep Oranje viel echter in handen van de Sicherheitsdienst (SD) en nam een dubbelrol aan: ze kreeg een relatie met een Duitse officier en fungeerde als lokaas voor de arrestatie van verzetsleden.

Inval huis familie Quelle

In de nacht van 3 op 4 juni 1944 (de verjaardag van Miep Quelle) vond er een inval in het huis van de familie Quelle plaats.

Arend en zijn vader werden gearresteerd en overgebracht naar de gevangenis aan de Weteringschans in Amsterdam, terwijl de jarige Miep over de daken wist te ontvluchten, met een jong Joods meisje in haar kielzog dat ondergedoken zat bij de familie Quelle. Zij vonden voor de maanden die volgen onderdak bij een domineesgezin in Apeldoorn. Op diezelfde dag vielen de Duitsers het huis binnen van de familie Wielenga in Soest. De jongste zoon Jenne, verloofde van Miep Quelle, was net als Arend en Miep actief in het verzet. Hij was lid van de Landelijke Organisatie voor Hulp aan Onderduikers en ook hij belande op 4 juni 1944 in de gevangenis aan de Weteringschans in Amsterdam. Na een buitengewoon zware tijd in de beruchte gevangenis werden Arend en Jenne op 29 augustus 1944 overgebracht naar Kamp Amersfoort.

Vader Johan is op enig moment vrijgelaten. Hij heeft in ieder geval de oorlog overleefd. In 1945 heeft hij zijn levensmiddelenwinkel aan de Torenstraat verkocht aan de heer J. van Stempvoort. Het gezin Quelle verhuisde naar de Gallenkamp Pelsweg waar ze een kantoorboekhandel, leesbibliotheek en Postkantoor begonnen. In 1966 hebben ze deze onderneming beëindigd en zijn verhuisd naar Voorburg.

Op 8 september 1844 werd Arend naar Neuengamme gedeporteerd, terwijl zijn aankomende zwager Jenne werd vrijgelaten omdat hij difterie had, een zeer besmettelijke ziekte.

Arend overleed op 22 januari 1945 in Neuengamme. Bij de Vereniging Voormalig Verzet in Zuid-Holland nam Miep Quelle later actief deel aan het onderzoek naar Miep Oranje (de 'zaak M.O.'). Haar leven lang zou het verraad van Miep Oranje haar bezighouden. Bij Jenne Wielenga werd in 1975 een kampsyndroom vastgesteld.

Toen de oorlog voorbij was, bleef de moeder van Arend drie maanden onafgebroken en stil bij het raam zitten, op de uitkijk naar haar zoon. Het bericht van het Rode Kruis dat na drie maanden kwam, trof haar als een mokerslag.

AFSLUITEND

In 1947 trouwden Miep Quelle en Jenne Wielenga, het portret van Arend hield altijd een prominente plek in hun huis, de verjaardagen op 4 juni waren nooit meer onverdeeld vrolijk. Miep Quelle werd bekend als de schrijfster Mink van Rijswijk.

Arend Quelle

Overlijdensbericht in Soester Courant 7 september 1945

Zie verder volgende pagina's

Hamburg, den 22. Januar 1945.

Der Beate Arend Quelle, ---
 --- -- -- -- evangelisch, ---
 wohnhaft Soest, Holland, ---
 ist am 22. Januar 1945 --- um 3- Uhr 20- Minuten
 in Hamburg - Neuengamme, Hausdeich 60, --- verstorben.

Der Verstorbene war geboren am 10. Januar 1925 ---
 in Amsterdam, Holland. ---

(Standesamt unbekannt --- Nr. ---),

Vater: Johann Quelle, ---
 wohnhaft in Soest. ---

Mutter: Klaasje geborene Smit, ---
 wohnhaft in Soest. ---

Der Verstorbene war -- nicht -- verheiratet. ---

Eingetragen auf mündliche ~~schmiedet~~ Anzeige des Kriminalsekretärs Otto Apenburg, wohnhaft Hamburg - Neuengamme. ---

Der Anzeigende ist bekannt. ---

Vorgelesen, genehmigt und --- unterschrieben

Die Übereinstimmung mit dem Erstbuch wird beglaubigt gez. Apenburg---

Hamburg, den 22.1. 1945.

Der Standesbeamte

Brake

Der Standesbeamte

gez. Brake---

Todesursache: Enterocolitis. ---

Eheschließung d. Verstorbenen am --- in ---

(Standesamt --- Nr. ---)

Bronnen.

Claran Wielenga, dochter van Miep Quelle en Jenne Wielenga

<https://monument.vriendenkringneuengamme.nl/person/403901/arend-quelle>

<https://oorlogsgravenstichting.nl/persoon/124440/arend-quelle>

https://lo-lkp.nl/images/pdf/pdfl_1a/HGGI-H1-231-245.pdf Kees Bauer, LO-Utrecht en de Betuwe. Het Grote Gebod, deel 1 blz 231-245

<http://resources.huygens.knaw.nl/bwn1780-1830/DVN/lemmata/data/Quelle>
biografie over Miep Quelle / Mink van Rijswijk.